

16.12.2021

Vastaus Diabetesyhdistyksen valtuustoaloitteeseen

Tausta

Pohjois-karjalan diabetesyhdistykset ovat lähettäneet Siun soten valtuustolle ja virkamiehille osoitetun avoimen kirjeen, jossa tuodaan esille Pohjois-Karjalan alueen diabeetikoiden huoli diabeteksen hoitoon pääsystä ja sen jatkuvuudesta tiimimallin käyttöönoton myötä.

Haastavaksi tiimimallissa on koettu mm. se, ettei ole mahdollisuutta ottaa yhteyttä suoraan diabeteshoitajaan, viiveet asioiden hoidossa ja epätietoisuus siitä, kuka ja koska kysymyksiin vastaa ja ottaa hoidosta vastuun.

Diabetesyhdistykset ovat tehneet yhdessä Suomen Diabetesliiton kanssa kyselyn diabeteksen hoidon toteutumisesta Siun soten alueella kesällä 2021. Kyselyn perusteella todetaan, että hoitoon tyytyväisyydessä on suurta vaihtelua ja eniten ongelmia on lääkärin vastaanotolle pääsystä. Samoin todettiin, että määräaikaikäykynnit eivät ole toteutuneet. Hoitoon pääsystä on ollut myös alueellista vaihtelua ja eroa potilasryhmien välillä. Erityisen haastava on ollut tyypin 2 diabeetikoiden hoidon toteutuminen. Lisäksi esitettiin huolta, ettei Siun soten alueella ole riittävästi diabeteksen hoitoon erikoistuneita ammattilaisia.

Lisäksi korostettiin, että diabeteksen omahoidon tukeen kannattaa panostaa, koska riittämätön diabeteksen hoito altistaa vakaville lisäsairauksille silmissä, munuaisissa ja hermostossa sekä sydän- ja verisuonisairauksille ja masennukselle.

Kirjeessä pyydetään Siun soten valtuustoa sekä vastaavia viranhaltijoita selvittämään Siun soten diabeteshoidon asiakkaiden raportoimia ongelmia ja tilanteita sekä vastaamaan esitettyyn huoleen hoitoon pääsystä ja hoidon jatkuvuuden turvaamisesta.

Vastaus

Diabetesyhdistysten esittämä huoli on tunnistettu ja diabeteksen hoidon kehittämistarpeet on havaittu Siun soten sisäisessä toiminnassa. Diabeteksen hoidon parantamiseen tähtäävät selvitykset käynnistettiin syksyllä 2020 ja toiminnan kehittämistä on tehty tämän vuoden aikana.

Pohjois-Karjalassa on yhteensä yli 16 000 diabetesta sairastavaa henkilöä. Heistä valtaosa sairastaa tyypin 2 diabetesta ja noin kymmenen prosenttia tyypin 1 diabetesta. Kaikkien diabeetikoiden hoito ja hoidon ohjaus vaatii hoitohenkilöstöltä osaamista; mutta erityisesti insuliinihoitoisen diabeetikoita hoitavilta ammattilaisilta vaaditaan vielä enemmän erityisosaamista. Tästä syystä insuliininpuutteisten diabeetikoiden hoitoa on tarpeen keskittää erityisosaajille – kuten valtakunnallisesti on myös monilla alueilla tehty. Siun sotessa valmistelussa olevat muutokset jakautuvat kahteen kokonaisuuteen:

16.12.2021

1) Diabetesosaamiskeskus

Yhtenä osana diabeteksen hoidon tilan parantamista Siun soteen perustetaan Diabetesosaamiskeskus, jonka toiminta käynnistyy asteittain tammikuusta 2022 alkaen. Diabetesosaamiskeskus tulee olemaan erikoissairaanhoidon toimintaa ja sinne keskitetään aikuisten tyyppin 1 diabetesta sairastavien sekä vaikeahoitoista tyyppin 2 diabetesta sairastavien hoito. Vaikeahoitoiseksi tyyppin 2 diabetekseksi määritellään monipistosinsuliinihoitoa vaativa diabetes ja diabetes, johon liittyy muita hoito-ongelmia.

Osaamiskeskuksen toiminta on hajautettu keskussairaalan diabetespoliklinikan lisäksi Siun soten alueen terveysasemille. Eli jatkossa asiakas saa erikoissairaanhoidon palveluja omalta terveysasemaltaan.

Diabeteksen osaamiskeskuksen tavoite on kohentaa hoidon laatua, helpottaa yhteyden saamista omaan diabeteshoitajaan sekä varmistaa diabeteshoitajalle ja lääkärille pääsyä. Tavoitteena on saada jatkossa yhtenäiset toimintamallit koko maakunnassa.

2) Perusterveydenhuollon diabeteksen hoito

Terveysasemien toiminnan kannalta pian kaksi vuotta kestänyt ja edelleen jatkuva koronaviruspandemia on vaikuttanut pitkäaikaissairauksien, mukaan lukien diabeteksen, hoitoon käytössä oleviin resursseihin mm. rokotus-, näytteenotto-, infektiovastaanotto- ja epidemiologisen toiminnan tuottamisen kautta. Pandemian vaikutusten korjaamiseksi Siun soten tavoitteena on parantaa hoidon saatavuutta ja laatua myös terveyskeskusten hoidossa pysyvien diabetespotilaiden osalta diabetesosaamiskeskuksen käynnistämisen avulla. Diabetesosaamiskeskuksen erikoistunut ammattihenkilöstö tarjoaa kaikille Siun soten terveysasemille koulutusta ja konsultaatiotukea tyyppin 2 diabeetikkojen hoidossa. Tämän lisäksi osaamiskeskus edistää osaavan henkilöstön parempaa saatavuutta mahdollistamalla uusien diabeteshoitajien ja lääkärin kouluttamisen ja/tai perehdyttämisen keskuksessa.

Avoimessa kirjeessä todettujen diabeteksen hoidon haasteiden taustasyiksi on esitetty osalla terveysasemista toteutettua tiimimallin käyttöönottoa. Kirjeen taustamateriaalina toimitetun kyselytutkimuksen vastaajista 37 %:n hoitopaikka on ollut tiimimallin käyttöön ottaneella asemalla, ja mahdollisia eroja hoitokokemuksissa eri terveysasemien välillä ei ole tarkemmin avattu. Siun sote on lähtenyt keväällä 2021 kehittämään tiimimallia edelleen Meijän mallin suuntaan, ja yksi tämän kehittämistyön painopisteistä on pitkäaikaissairauksia sairastavien potilaiden hoitoon keskittyvien terveyshyötytiimien toiminnan uudistaminen. Uudistuksilla pyritään terveyshyötytiimien työskentelyn sujuvoittamiseen ja monipuolisen ja moniammatillisen hoitokokonaisuuden yhdenmukaisempaan toteuttamiseen.

Kirjeessä esiin nostettujen hoidon jatkuvuuden ja omahoidon tuen edistäminen ovat Siun soten keskeisiä tavoitteita terveysasemilla hoidettavien diabetespotilaiden hoitoprosessissa myös diabetesosaamiskeskuksen käynnistymisen jälkeen. Meijän mallissa kaikille

16.12.2021

terveysaseman potilaille määritetään oma yhteyshoitajalinja hoidon jatkuvuuden tukemiseksi. Oman linjan kautta potilas saa terveysasemalle yhteyden samaan hoitajaan, tai poissaolojen yhteydessä samassa tiimissä työskentelevään sijaistavaan hoitajaan. Hoidon jatkuvuutta parantaa lisäksi lääkärin ja hoitajan potilaalle jokaiselle diabetespotilaalle tekemä hoitosuunnitelma, jossa huomioidaan potilaan yksilöllinen hoidon tarve ja voimavaratekijät omahoidon toteuttamiseen. Meidän mallin terveyshyötyprosessin tavoitteena lisäksi tarjota kaikille halukkaille diabetespotilaille mahdollisuus moniammatilliseen elintapavalmennukseen.

Kirjeessä esitetyissä avoimissa vastauksissa on esitetty virheellisesti, että vain sähköinen asiointi olisi ainut mahdollisuus tai että toiminnassa ei huomioitaisi ikääntyneitä. Tämä ei näkemyksemme mukaan pidä paikkansa, sillä sähköinen asiointi on vain muita palvelukanavia täydentävä vaihtoehto, ei ainut. Esimerkiksi hoitotarvikkeiden tilaaminen sähköisesti on vain vaihtoehto ja palvelua kokonaisuutena parantava, kun jonotus palveluun vähenee. Jos henkilö ei kykene itse palvelua käyttämään vaihtoehtoina ovat puolesta asiointiin lisäksi myös tavanomainen asiointi terveysasemalla jatkossakin.

Yhteenveto

Siun sote on ollut THL:n valtakunnallisessa laaturekisteritoiminnassa pilottikohde ja alueemme diabeteksen hoidon tasoa on kyetty aiempaa paremmin vertaamaan myös kansalliseen tasoon. Sen lisäksi Siun sotella on ollut käytössä diabeteksen hoidon laadun seurantaan soveltuvaa mittarointitietoa, jota edelleen kehitetään kansallisia vaatimuksia mukaillen. Siten Siun sote on tässäkin asiassa ollut edellekävijä ja kansalliselle toiminnalle suuntaa näyttävä, vaikka valitettavalla tavalla asiakaskokemus pandemiastakin osin johtuen ei ole ollut parasta mahdollista tasoa.

Edellä kuvattujen toiminnan tavoitteiden ja suunniteltujen kehittämistoimenpiteiden, joista merkittävimpänä diabetesosaamiskeskuksen käynnistäminen, myötä Siun sote uskoo, että diabeteksen korkeatasoisen hoidon edellytykset voidaan jatkossa turvata.